

Observasjon/rekomposisjon

Om sanselige oversettelsesmuligheter i byrommet

Rafael Juval Angelo Eish
Kandidatnummer 515
Emnekode: MEST5900
Institutt for estetiske fag
Fakultet for teknologi, kunst og design

FORORD

Denne oppgaven markerer slutten på masterprogrammet Kunst i samfunnet (studieretning på Institutt for estetiske fag) ved OsloMet - Storbyuniversitetet i Oslo.

Prosessen har ikke vært en isolert eller ensom affære. Tvert imot har den vært delt med andre som har gjort kunnskapen lett å bære. Av disse vil jeg takke gatemusikantene John, Josann, Ami og Manuel. Jeg vil takke dem for deres velvillige samarbeid og for at de fyller byrommet med musikk. For seg selv men og for oss forbipasserende. Videre ønsker jeg å takke veilederne mine Boel Christensen-Scheel og Kristin Bergaust. Begge har hjulpet meg å ro i land oppgaven. De har bidratt med konstruktiv kritikk og presise perspektiver, diskusjoner og referanser. Jeg vil også takke Victoria Ydstie Meyer for diskusjoner, grafisk formgivning og hjelp med korrekturlesing, Laila H. Admirali-Angelo og Daniel Eish for hjelp med oversettelser, Evelyn Moe Kuløy for støtte, Synne Sofi Bårdsdatter Bønes for fotoredigering, Paal Kobbeltvedt for hjelp med css, Rainer Nokken Kleive for klipp, Isak Ree for hjelp i den kunstneriske prosessen, Charlie L. Mandelid, Christoffer Kroge og Lars Kristian Stramrud for draghjelp og lån av utstyr og til slutt Eivind Dale Braathen og Håvard Sandvik for henholdsvis frakt og dokumentasjon av det kunstneriske arbeidet.

ABSTRACT

Through this thesis I explore alternative, aesthetic possibilities for change in today's city space - a space in which users are perceived as both passive consumers *and* active producers of their lives. Gaining awareness of our aesthetic experiences as political opportunities, is presented as useful for recomposing the space and to flip perceptual perspectives in the process of forming new notions for the future. Through this the aesthetic potential and possibility to allow for more active and co-creating inhabitants, is explored.

The exploration starts with rhythmanalytical observations of street musicians performances, focusing on how these are woven together with their environments and reveal structural conditions in the city space. Through the observations I invite to view the quotidian as an indication of something bigger. The street musicians are understood as emancipated spectators rather than entertainers in the city space. As if their performances are reformulations of their environments rather than external shows for passers-by. By observing and imagining or actualizing an emancipated space, based on a space where they are taken for granted, they reveal the city as something more performative than a market driven chamber we move within. At the same time they indicate how we are distracted from noticing this. This appoints and challenges the political implications behind who or what sees or are seen in the city, and what purpose these have or what legitimates their position. The city becomes a possible community where we are observers and translators, with the capability to consistently rewrite the city for ourselves.

My aim is to gain a deeper understanding of how aesthetic dimensions of the city space change based on our perceptual presence in it, through an artistic and ethnographic approach to the performativity of the space. Simultaneously, I attempt to better my understanding of the aesthetic potential in meaning-seeking processes. I follow an abductive research-logic and define the project as performative and sensory. The thesis results in a dual presentation, both as a practice-led written work and through an artistic process resulting in a sound sculpture, a video and several décollages.

SAMMENDRAG

Gjennom oppgaven utforsker jeg alternative, estetiske muligheter for forandring i dagens byrom – et byrom hvor brukere oppfattes som passive forbrukere og som aktive produsenter av sine liv. En bevisstgjøring av sanselige erfaringer som politiske muligheter, presenteres som nyttig for å bryte opp etablerte sannheter og å rekonponere perseptuelle perspektiver i prosessen med å danne nye forestillinger. Gjennom dette utforskes sanselighetens potensiale og mulighet til å gi rom for mer aktive og medskapende innbyggere.

Utforskningen starter med rytmeanalytiske observasjoner av gatemusikanter opptredener, med fokus på hvordan disse veves sammen med omgivelsene og avslører strukturelle forhold i byrommet. Med observasjonene inviterer jeg til å se hverdagslivet som en indikasjon på noe større. Gatemusikantene forstås som frigjorte tilskuere heller enn underholdere i byrommet; som om opptredenene deres er omskrivninger av omgivelsene og ikke utvendige forestillinger for forbipasserende. Ved at de observerer og forestiller seg eller aktualiserer et frigjort rom med utgangspunkt i et rom de tas for gitt i, avslører de byen som noe mer performativt enn et markedsstyrt kammer vi beveger oss innenfor. Samtidig indikerer de hvordan vi distraheres fra å legge merke til dette. Slik utpekes og utfordres politiske implikasjoner om hvem eller hva som ser eller synes i byen, og hvilke hensikter de har eller hva som legitimerer deres posisjon. Byen blir et mulig fellesskap hvor vi er observatører og oversettere, med evne til å stadig skrive om byen for oss selv.

Målet mitt er å øke forståelsen for hvordan sanselige dimensjoner av byrommet endres ut fra vår perseptuelle tilstedeværelse i det, gjennom en kunstnerisk og etnografisk tilnærming til rommets performativitet. Parallelt forsøker jeg å oppnå en større forståelse for sanselighetens potensiale i meningsskapende prosesser. Jeg følger en abduktiv forskningslogikk og definerer prosjektet som performativt og sensorisk. Oppgaven resulterer i en todelt avhandling. Den presenteres som et praksisledet skriftlig arbeid, så vel som et kunstnerisk arbeid bestående av en lydskulptur, en video og en rekke décollager.

INNHALDSFORTEGNELSE

	Forord	iii
	Abstract	iv
	Sammendrag	v
	Innholdsfortegnelse	vi
	Figurliste	viii
1	Innledning	1
	1.1 Det erfarte byrommet.....	1
	1.2 Rytmeanalytisk perspektiv	2
	1.3 Problemstillinger	3
	1.4 En paradoksal virkelighet	3
	1.5 Sanselighetens potensiale	5
	1.6 Prosessens gang	5
2	Metode	7
	2.1 Et sensorisk forskningsprosjekt	7
	2.2 Rytmeanalyse	9
	2.3 Min prosess	10
	2.4 Observasjoner fra inn- og utsiden	12
	2.5 Innsikt som utgangspunkt	13
	2.6 Abduktiv forskningslogikk	14
	2.7 Refleksivitet	15
	2.8 En kroppsliggjort erfaring	16
	2.9 Nærhet og etikk	18
3	Teori	20
	3.1 Byen etter utopiens fall	20
	3.2 Samtidige digitale virkeligheter	22
	3.3 Pedagogikkens fordummende logikk	24
	3.4 En bukett av flerfoldige historier	25
	3.5 Produksjon av sosiale rom	27
	3.6 Frigjorte tilskuerposisjoner	28
	3.7 Kunsten rolle	29
	3.8 Forestillingens mulige (re)komposisjon	31
4	Undersøkelsen	33
	4.1 Utvalg	33
	4.2 Sirkulasjonen og Johns ambivalens	35
	4.3 Josanns musikalske pusterom	41
	4.4 Ami og selvemansipasjonens kraft	46
	4.5 Manuels oppsummerende opptreden	51
5	Drøfting	56
	5.1 Gatemusikantenes (re)komposisjon	56

5.2	Fra gateopptredener til nye urbane forestillinger	58
5.3	Observasjoner av en samtidig fortid	60
5.4	Materialitet som performativitet; en fremtidsstrategi .	62
5.5	Å løfte frem hverdagslige opplevelser av byen	63
5.6	Et fellesskap av frigjorte stumtjenere	65
5.7	Det lekende mennesket	67
5.8	Kunstnerisk arbeid	69
6	Avsluttende kommentar	72
6.1	En tentativ forståelse	72
6.2	Å observere en oversetter	73
6.3	Tvetydighetens kunst	74
6.4	Nye politiske muligheter	75
	Veien videre	77
	Referanseliste	78
	Vedlegg	82
	Kunstnerisk arbeid	82
	NSD-godkjenning	85
	Avtaler	87
	John	88
	Josann	90
	Ami	92
	Manuel	94
	John	96
	Opptreden	96
	Intervju	97
	Feltnotater	99
	Josann	101
	Opptreden	101
	Intervju	102
	Feltnotater	103
	Ami	105
	Opptreden	105
	Intervju	106
	Feltnotater	111
	Manuel	112
	Opptredener	112
	Intervju	113
	Feltnotater Jernbanetorget	116
	Feltnotater Deichman	117

FIGURLISTE

Figur 2.1. Feltnotater fra observasjon av Josann 9. oktober 2020	12
Figur 3.1. Tabell over produksjon av sosiale rom	28
Figur 4.1. Øyeblikksbilde fra observasjon av Johns opptreden	37
Figur 4.2. Øyeblikksbilde fra observasjon av Johns opptreden	38
Figur 4.3. Øyeblikksbilde fra observasjon av Johns opptreden	39
Figur 4.4. Øyeblikksbilde fra observasjon av Johns opptreden	41
Figur 4.5. Øyeblikksbilde fra observasjon av Josanns opptreden	43
Figur 4.6. Øyeblikksbilde fra observasjon av Josanns opptreden	45
Figur 4.7. Øyeblikksbilde fra observasjon av Amis opptreden	47
Figur 4.8. Øyeblikksbilde fra observasjon av Amis opptreden	48
Figur 4.9. Øyeblikksbilde fra observasjon av Amis opptreden	51
Figur 4.10. Øyeblikksbilde fra observasjon av Manuels opptreden	54
Figur 5.1. Skjermdump av datagenerert video	65
Figur 5.2. Foto av gatebukk omgjort til lydskulptur	68
Figur 5.3. Foto av décollager av reklameplakater fra byrommet	71

REFERANSELISTE

- Allen, J. (1999) *Worlds Within Cities: City Rhythms: The Comings and Goings of City Life*. I J. Allen, D. Massey og S. Pile (Red.), *City Worlds* (s. 53 - 91). London/New York: Routledge, The Open University.
- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Arendt, H. (1958). *The Human Condition*. Chicago/London: The University of Chicago Press, Ltd.
- Austin, J. L. (1955). *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.
- Barad, K. (2003). Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter. *Signs*, s. 801 - 831.
- Biesta, G. (2014). Making Pedagogy Public: For the Public, of the Public or in the Interest of Publicness? I J. Burdick, J. A. Sandlin og M. P. O'Malley (Red.), *Problematizing Public Pedagogy*. (s. 15 - 25). Oxford: Taylor & Francis.
- Bishop, C. (2004). Antagonism and Relational Aesthetics. *October Magazine*, s. 51 - 79. Hentet fra <http://www.teamgal.com/production/1701/SS04October.pdf>
- Bishop, C. (2012). *Artificial Hells: Participatory Art and the Politics of Spectatorship*. London: Verso.
- Borges, J. L. (1971). *The Aleph and Other Stories, 1933 - 1969*. New York: Bantam Books.
- Born, G. (2011). Music and the Materialization of Identities. *Journal of Material Culture*, 16(4), s. 376 - 388. DOI: 10.1177/1359183511424196
- Bugge, L., Sundstøl Eriksen, S. og Rønning, G. O. (2011). Redaksjonelt. *Agora*, 2011(Nr. 1). S. 3 - 4.
- Büscher-Ulbrich, D. (2020). Politics and the Production of Space: Downtown and Out with Rancière and Lefebvre. I M. Kindermann og R. Rohleder (Red.), *Exploring the Spatiality of the City across Cultural Texts*. Cham: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-55269-5_8
- Butler, J. (1988). Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, Vol. 40(4), s. 519 - 531. doi:10.2307/3207893
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble*. New York: Routledge.
- Butler, J. (1994). Contingent foundations: Feminism and the question of 'postmodernism'. I S. Seidman (Red.), *The Postmodern Turn: New Perspectives on Social Theory*. (s. 153-170). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511570940.011>
- Chen, Y. (2017). *Practising Rhythmanalysis: Theories and Methodologies*. London: Rowman & Littlefield International.
- Debord, G. (1968/2012). *Society of the Spectacle*. [ePUB, Adobe Digital Edition]. Bread and Circuses.
- Elden, S. (2004). Rhythmanalysis: An Introduction. I H. Lefebvre, *Rhythmanalysis: Space, Time and Everyday Life* (S. Elden, Overs.). London: Bloomsbury Academic.
- Elden, S. (2007). There is a Politics of Space because Space is Political: Henri Lefebvre and the Production of Space. *Radical Philosophy Review*, 2007(10), s. 101-116. [10.5840/radphilrev20071022](https://doi.org/10.5840/radphilrev20071022)
- Hamsun, K. (2009). *Landstrykere*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- von Hantelmann, D. (2014). The Experiential Turn, *Walker Art Center*. Hentet fra <http://walkerart.org/collections/publications/performativity/experiential-turn>
- Haseman B. (2006). A Manifesto for Performative Research. *Media International Australia*, vol. 118(1), s. 98-106. doi:10.1177/1329878X0611800113
- Hustvedt, S. (2020). *Hva er vi? Foredrag om menneskets vilkår*. Oslo: Aschehoug & Co.
- Ingold, T. (2018). Anthropology Between Art and Science: An Essay on the Meaning of Research. *FIELD*, 11. Hentet fra http://field-journal.com/issue-11/anthropology-between-art-and-science-an-essay-on-the-meaning-of-research?fbclid=IwAR15hJI4vFnMsaojOL5cQeuPSlft-i-XfBIXmJOSJgzS5T7LRa_3QcIXv0Q
- Jay, M. (1992) The Aesthetic Alibi. *Salmagundi*, 1992(93), s. 13 - 25. <http://www.jstor.org/stable/40548650>
- Lecker, M., Schipper, I. & Beyes, T. (2017). *Performing the Digital: Performance Studies and Performances in Digital Cultures*. Bielefeld: Transcript Verlag.
- Lefebvre, H. (1984). *Everyday Life in the Modern World*. New York: Transaction Publishers.
- Lefebvre, H. (1991a). *Critique of Everyday Life*. London/New York: Verso Books.
- Lefebvre, H. (1991b). *The Production of Space*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Lefebvre, H. (2004). *Rhythmanalysis: Space, Time and Everyday Life* (S. Elden, Overs.). London: Bloomsbury Academic.
- Lewis II, W. W. (2018). *Performing Posthuman Spectatorship: Contemporary Technogenesis and Experiential Architectures of Exchange* (doktoravhandling). University of Colorado: Colorado.
- Lyster, J. C. (2019). *Koreografisk poesi*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Massey, D. (2005). *For Space*. London/California/New Delhi: Sage Publications Ltd.
- McFarlane, C. (2011). Assemblage and Critical Urbanism. *City*, 2011(15(2)): s. 204 - 224.
- Merleau-Ponty, M. (2012). *Phenomenology of Perception* (D. A. Landes, Overs.). Abingdon: Routledge.
- Metahaven. (2015). *Black Transparency: The Right to Know in the Age of Mass Surveillance*. Berlin: Sternberg Press.
- Meyer, S. (2015). *Kunst og etikk, en innføring*. Oslo: Cappelen Damm.
- Olsen, C. S. & Tufan, Ø. (2015, 31. mars). Nytt forbud mot gatemusikk. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/osloogviken/nytt-forbud-mot-gatemusikk-1.1228811>
- Oslo byleksikon. Karl Johans gate. Hentet fra https://www.oslobyleksikon.no/side/Karl_Johans_gate
- Oslo kommune, Plan og bygningsetaten. (2018). *Fjordbyen Oslo*. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13268378-1517823779/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Slik%20bygger%20vi%20Oslo/Fjordbyen/Fjordbyen-brosjyre.pdf>
- Pearson, M. (2010). *Site-Specific Performance*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Pinder, D. (2005). *Visions of the City*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.

- Pinder, D. (2011). Errants Paths: The Poetics and Politics of Walking. *Environment and Planning D: Society and Space*, 2011(29(4)), s. 672 – 692.
<https://doi.org/10.1068/d10808>
- Pink, S. (2009). *Doing Sensory Ethnography*.
 London/California/New Delhi/Singapore: SAGE Publications Ltd.
- Polak, E., van Bakkum, I. (2017). The City as Performative Object [Blogginnlegg].
 Hentet fra <https://www.polakvanbakkum.com/doing/at-this-moment/the-city-as-a-performative-object/>
- Rancière, J. (2010). *Dissensus - On Politics and Aesthetics*.
 London/New York: Continuum.
- Rancière, J. (2012a). *Den emansiperte tilskuer*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Rancière, J. (2012b). *Sanselighetens politikk*. Oslo: Cappelen Damm.
- Rogoff, I. (1998). Studying Visual Culture. I Mirzoeff, N. (Red.),
The Visual Culture Reader (s. 24 – 36). London: Routledge.
- Ruud, E. (2005). *Lydlandskap*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Rønning, A. (2013, 1. juli). – Zombie-urbanisme preger Bjørvika. *Forskning.no*.
 Hentet fra <https://forskning.no/arkitektur/zombie-urbanisme-preger-bjorvika/624015>
- Sachs Olsen, C. (2016). Materiality as Performance. *Performance Research*, 2016(21(3)), s. 37 – 46. <https://doi.org/10.1080/13528165.2016.1176736>
- Sachs Olsen, C. (2018). Performance and Urban Space: An Ambivalent Affair. *Geography Compass*, 2018(12:e12408). <https://doi.org/10.1111/gec3.12408>
- Sachs Olsen, C. (2019). Urban Space and the Politics of Socially Engaged Art. *Human Geography*, 2019(43(6)), s. 985 – 1000.
<https://doi.org/10.1177/0309132518807756>
- Schafer, R. M. (1977). *The Soundscape: Our Sonic Environment and the Tuning of the World*. Vermont: Destiny Books.
- Schiller, F. (1795/2004). *Om menneskets estetiske oppdragelse i en rekke brev*.
 Oslo: Solum forlag.
- Simpson P. (2012). Apprehending Everyday Rhythms: Rhythmanalysis, Time-Lapse Photography, and the Space-Times of Street Performance. *Cultural geographies*, 19(4), s. 423 – 445.
 doi:10.1177/1474474012443201
- Simpson, P. (2016). Sonic Affects and the Production of Space: 'Music by Handle' and the Politics of Street Music in Victorian London. *Cultural Geographies* 2017, (24(1)), s. 89–109.
<https://doi.org/10.1177/1474474016649400>
- Smith, H. & Dean, R. T. (2009). *Practice-led research, research-led practice in the creative arts*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Soja, E. W. (1996). *Thirdspace*. Malden/Oxford/Carlton: Blackwell Publishing.
- Tanenbaum, S. (1995). *Underground Harmonies: Music and Politics in the Subways of New York*. New York: Cornell University Press.
- Vetlesen, A. J. (2011). Nyliberalisme – en revolusjon for å konsolidere kapitalismen. *Agora*, 2011(Nr. 1). S. 5 – 53.
- Washington Post. (2007, 11. april). The 'Stop and Hear the Music' Experiment in D.C.'s Busiest Metro [Videoklipp].
 Hentet fra https://www.youtube.com/watch?v=hnOPu0_YWhw

- Waxman, L. (2017). *Keep Walking Intently: The Ambulatory Art of the Surrealists, the Situationist International, and Fluxus*. Berlin: Sternberg Press.
- Østern, T. P. (2017). Å forske med kunsten som metodologisk praksis med aesthesis som mandat. *Journal for Research in Arts and Sports Education, Special Issue: «Å forske med kunsten» Vol. 1*, S. 7 - 27.
<http://dx.doi.org/10.23865/jased.v1.982>